

Nr 60.

Ankom till riksdagens kansli den 2 maj 1924 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av kostnader i samband med domstolsbehandling av frågan om tillstånd till Vänerns reglering.

(4:de avd.)

Uti en till riksdagen den 14 mars 1924 avlåten proposition, nr 178, vilken för förberedande behandling hänvisats till statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen, att för bestridande av kostnader i samband med domstolsbehandling av frågan om tillstånd till Vänerns reglering för budgetåret 1924—1925 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

De preliminärt beräknade skadeersättningarna på grund av Vänerns reglering uppgå till följande belopp:

| | Enligt 1914 års prisnivå. Kr. | Enligt 1924 års prisnivå. Kr. |
|----------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------------|
| För skador å inägor | 1,500,000: — | 1,800,000: — |
| » » » skog | 150,000: — | 200,000: — |
| » » » tomter | 400,000: — | 500,000: — |
| » » » av teknisk natur | 550,000: — | 900,000: — |
| Summa Kronor | 2,600,000: — | 3,400,000: — |

Departementschefen anför bl. a. följande:

»Av de planer och kostnadsberäkningar rörande regleringsföretaget, som numera av vattenfallsstyrelsen utarbetats, inhämtas, att med användande av 1924 års prisnivå sammanlagda kostnaderna för Vänerns reglering beräknats uppgå till 14,300,000 kronor. I detta belopp ingå 2,550,000 kronor, som förut av riksdagen beviljats för utförande av förberedande åtgärder för Vänerns reglering, samt de till 800,000 kronor beräknade utgifterna för domstolsbehandlingen. Läggas härtill beräknade ränteförluster å 2,500,000 kronor för tiden intill regleringens tagande i bruk, uppgå sammanlagda kostnaderna till

16,800,000 kronor. Genom jämförelsevis enkla förändringar i den befintliga kraftstationen vid Trollhättan, beräknade att kosta högst 2,000,000 kronor, skulle efter Vänerns reglering vinnas en ökning av kraft, tillgänglig året om, som motsvarar en årlig merinkomst från kraftstationen efter avdrag för driftkostnader m. m. av minst omkring 1,100,000 kronor. Denna summa utgör 5,9 procent ränta å sammanlagda kostnaderna för Vänerns reglering och omändringen av kraftstationen vid Trollhättan. Såsom vattenfallsstyrelsen framhållit, uppstår emellertid den verkligt betydande vinsten av Vänerns reglering först sedan nya kraftstationer utbyggs vid Göta älv för att tillgodogöra den ökade vattenmängd, som efter regleringen vid behov kan framsläppas i älven. Jag torde icke behöva närmare framhålla vikten av att vattenfallen i Göta älv i största möjliga omfattning må kunna utnyttjas för att förse industrien, jordbruket och samhällen med elektrisk energi. För att belysa betydelsen av regleringen kan exempelvis anföras, att ett inbesparat magasin av 0,2 meters höjd i Vänern, utnyttjat i Götaälvsverken för att under lågvattenperioder fylla kraftbrist vid andra kraftverk, motsvarar den energimängd, som alstras av landets samtliga ångdrivna elektricitetsverk vid nuvarande årsförbrukning av omkring 100,000 ton stenkol. Av stor betydelse är ock, att genom den redan utförda sammanbindningsledningen mellan Trollhätte och Älvkarleby kraftnät Vänerns stora regleringsmagasin skulle kunna i ökad utsträckning användas för tillgodo-seende av mellersta Sveriges kraftbehov.

Starka skäl tala sålunda för att, om tillstånd vinnes till Vänerns reglering, företaget skall finnas värt att genomföra. Någon avgörande ställning till själva regleringsfrågan behöver dock icke nu tagas. Vattenfallsstyrelsen har säkerligen på goda grunder beräknat, att domstolsbehandlingen kräver en tid av 6—8 år, och vid slutet av denna tid har man att med hänsyn till de ekonomiska förhållanden, som då råda i vårt land, fatta beslut, huruvida regleringen skall utföras eller ej.

För vidtagande av förberedande åtgärder för Vänerns reglering hava inom kort nedlagts redan anvisade 2,550,000 kronor, och goda skäl synas tala för att under de närmaste åren fullfölja utredningen genom domstolsbehandlingsens slutförande. Skulle man dröja härmed, kan man riskera, att det bevismaterial och den personliga erfarenhet, som nu med stora kostnader samlats för ådagaläggande av regleringens verkningar, föråldras eller förloras. Jag anser därför, att av riksdagen bör begäras erforderliga medel till bestridande av kostnaderna i samband med domstolsbehandling av frågan om tillstånd till Vänerns reglering. Av hela den beräknade kostnaden, 800,000 kronor, erfordras för budgetåret 1924—1925 300,000 kronor.»

*Utskottets
yttrande.*

Som bekant erbjuder Vänern genom sin storlek och belägenhet i övrigt möjligheter till magasinering av vattenkraft, som måste betraktas såsom enastående. Att dessas tillvaratagande bör ingå såsom ett led i ett framtidsprogram för den rationella användningen av landets energitillgångar, därom synes utskottet någon tvekan knappast råda.

Visserligen kan icke för närvarande bedömas den lämpliga tidpunkten,

då företaget bör igångsättas. Något dylikt avgörande behöver emellertid nu ej ske. Bestämmande härvid bliver givetvis kraftbehovens stegring, i första hand under den närmaste framtiden, och de åtgärder, som krävas för att möta dessa.

De hittills vidtagna förberedande åtgärderna hava bestått i en del till omfattningen mycket betydande undersökningsarbeten med kartläggning av sjöns stränder och uppskattningar av den mark m. m., som av företaget kan komma att skadas. Kostnaderna för dessa arbeten, som pågått under de senaste åren och nu äro i det närmaste slutförda, hava sammanlagt uppgått till omkring 2,500,000 kronor.

De åtgärder, till vilka anslag nu av Kungl. Maj:t begärts, avse utverkandet av rättens tillstånd till företagets genomförande. Totalkostnaderna härför hava uppskattats till i runt tal 800,000 kronor, ett belopp som otvivelaktigt framstår som högst avsevärt. Nämda domstolsbehandling torde dock böra betraktas såsom en naturlig fortsättning av de redan verkställda förberedande arbetena, utan vilken dessa lära blija utan egentlig nytta. Det får också anses ligga i öppen dag, att denna rättsliga behandling av ärendet lämpligen bör följa i ett omedelbart sammanhang med de redan utförda undersökningarna, vilka eljest blija föråldrade och sannolikt i stora delar med ytterligare kostnader måste framdeles ånyo företagas.

Utskottet får därför tillstyrka Kungl. Maj:ts i ämnet nu framlagda förslag. Genom ett bifall till detta torde avgörandet av själva huvudfrågan om företagets genomförande på intet sätt föregripas. Därmed kan och måste anstå ännu en avsevärd tid, i det ensamt själva domstolsbehandlingen beräknats komma att taga en tid av omkring 6—8 år.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anför, får utskottet hemställa,

att riksdagen må för bestridande av kostnader i samband med domstolsbehandling av frågan om tillstånd till Vänerns reglering för budgetåret 1924—1925 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om beredande av medel för täckning av ifrågavarande anslag kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva yttrande.

Stockholm den 2 maj 1924.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *C. J. G. Swartz*, *O. U. B. Olsson*, *H. F. Lamm*, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *O. Bergqvist*, *J. G. Walles*, *E. A. Hallin*, *J. Jeansson*, *C. I. Asplund* och *I. Bergman* i Tännäs;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén*, *A. Wiklund*, *O. H:son Waldén*, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *J. Jönsson* i Revinge, *J. D. Norman*, *O. Nilsson* i Örebro, *P. M. Olsson* i Blädinge, *E. Andersson* i Prästbol, *S. J. Karlsson* i Nynäshamn och *O. Osberg*.

Reservation

av herr *O. Olsson* i Kullenbergstorp, vilken ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

Då frågan om Vänerns reglering djupt ingriper på många områden, bland annat även på jordbrukets, och den förberedande undersökningen ej ännu fullbordats vad Värmlands län beträffar, har utskottet ansett, att ytterligare åtgärder i denna fråga för närvarande icke böra vidtagas. Då härtill kommer, att nya synpunkter på jords torrläggning gjorts gällande och bedömandet av företaget i dess helhet ej kan ske utan att fullständig utredning föreligger, har utskottet funnit sig icke kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts proposition nr 178 icke må av riksdagen bifallas.